

Znamení čtyř - architekti: architektura respektu a dialogu

Author: SF / Petr Bým | Published: 17.07.2009

Absolventi pražské ČVUT Juraj Matula (1971), Richard Sidej (1972) a Martin Tycar (1972) se dali dohromady počátkem devadesátých let. Ad hoc spolupráce na různých projektech nakonec v roce 1999 vyústila v založení společnost s ručením omezeným Znamení čtyř - architekti. (Číslovka čtyři v názvu společnosti odráží okolnost, že ateliér měl původně čtyři zakladatele.) Prvním větším projektem ateliéru byla rekonstrukce budov Židovského muzea na pražském Josefově, dnes ovšem už jich má ateliér na kontě 170.

Staré a nové

Obvyklá webová přehlídka realizací ateliéru naznačuje poměrně pestrou, ale zároveň vyprofilovanou orientaci. Trio Matula - Sidej - Tycar a jejich deset spolupracovníků se zjevně zaměřují na rezidence, hotely, rekonstrukce a interiéry. Co se posledního týká, aktivita ateliéru ještě před časem sahala až ke scénografii. „Nějakou dobu jsme se tomu hodně věnovali a dosáhli i jistých úspěchů, pracovali jsme pro televizi i jiné klienty. Je to ovšem činnost velmi náročná a pro architektky nezvykle nevděčná - má to jepičí život, po skončení akce zůstane jen pár fotografií,“ vysvětluje R. Sidej skutečnost, že dnes už je tento typ zakázek pro ateliér jen zajímavou minulostí.

Bydlení v malém - i tak lze charakterizovat rezidenční zakázky ateliéru. Mezi nimi převládají rodinné domy (za zmínku stojí vila v Mokrovratech u Příbrami), ale v posledních letech se Znamení čtyř podepsalo i pod několik projektů bytových domů. Například zajímavý, komorní bytový objekt luxusního rázu Na Malovance se dnes podle návrhu ateliéru staví na pražském Strahově, další projekt Na panském se realizuje ve Staré Boleslavi. Hodně zakázek měla a má firma také na půdní bytové vestavby, v jedné ostatně také sídlí. To už souvisí s možná nejdůležitějším segmentem zakázek Znamení čtyř - jsou to rekonstrukce, nebo lépe řečeno adaptace starších budov pro nové účely. Tady je třeba zmínit hotel „987“ na pražském Senovážném náměstí, proměnu architektonicky spíše banálního nájemního domu v atraktivní designový hotel, vedle toho pak úpravy sakrálních staveb. „Z naší minulé práce si asi nejvíce považujeme rekonstrukci synagogy na Smíchově,“ potvrzuje význam tohoto typu zakázek pro Znamení čtyř architekt Matula, když jeho kolega Sidej v této souvislosti mluví spíše o už zmíněné přestavbě komplexu Židovského muzea: „Šlo o komplikovanou záležitost, mimo jiné jsme museli vytvořit nový systém organizace a vnitřní komunikace mnoha provozů.“ Hlavně úprava a dostavba smíchovské synagogy se u nás stala malou událostí - u všeobecně oceňovaného projektu se vyzdvihovaly hlavně ohleduplný přístup architektů k práci jejich předchůdců a stejný přístup k okolí budov.

Vila v Mokrovratech / Hotel 987 / Rekonstrukce synagogy na Smíchově

Citlivý přístup k minulosti stál nejspíš i v pozadí vítězství ateliéru v soutěži o hotel na rohu pražské Národní třídy a Mikulandské ulice. „Na body“ se v ní sice nejlépe umístila práce ateliéru A 69, ale investor si ze tří prvních projektů vybral právě návrh Znamení čtyř. „Bylo to určitě i kvůli respektu našeho projektu k okolní zástavbě a urbanismu místa. V historickém jádru dokážeme pracovat a věřím, že se to o nás snad i ví,“ komentuje to J. Matula. Absenci megalomanských idejí a revolučně-radikálních tezí v ateliéru docela výmluvně ilustruje i „architektonický“ vkus Richarda Sideje: „Líbí se mi práce ateliéru D3A, ale také rekonstrukce, které mají atmosféru, třeba nová podoba kina Světozor od architektky Marcely

Steinbachové.“

Zvenčí dovnitř a naopak

Řízená anarchie ve vedení + osvícená autokracie navenek - tak líčí systém práce a rozhodování v rámci ateliéru J. Matula. Pro klienty Znamení čtyř jsou ovšem podstatnější vztahy ateliéru s vnějším okolím, tedy právě k nim. „Snažíme se jednat s našimi zákazníky od prvního okamžiku práce na projektu. Za každým projektem je konkrétní život a potřeby uživatelů, kteří je často v počátečním období nejsou ani schopni přesně definovat. Chceme dělat projekty šité na míru, proto nás vždy už v tomto momentu zajímá také otázka interiérů,“ říká J. Matula a R. Sidej ho doplňuje důležitým imperativem či pravidlem práce ateliéru: „Koncové řešení interiéru budovy musí logicky předcházet stavebnímu projektu.“

Také proto se Znamení čtyř jen málo účastní architektonických soutěží, kde schází právě dialog se zadavatelem, a spíše vzácně ateliér pracuje pro velké developerské firmy. Tady podle Matuly obvykle vzniká problém s komunikací a kompetencemi. Takzvaný project manager bývá většinou pouze najatý zaměstnanec, který obvykle není ochoten přijímat odpovědnost za nějaké rozhodnutí, má tendenci si život nekomplikovat a proto všechny návrhy či změny šmahem odmítá. „My k práci potřebujeme přímý kontakt na toho, kdo rozhoduje - a ten nemohou nahradit dvouřádkové maily,“ vysvětluje R. Sidej.

„Dialog s klientem je nezastupitelný už proto, že dobrých řešení je vždy několik. Snažíme se klientům nabízet příběh, myšlenku, tematický koncept. Směrování je ale i na něm,“ popisuje počátky tvorby projektu J. Matula a pokračuje: „Nosná idea ze začátku pak slouží jako základ další práce a především jako vodítko ve všech následujících etapách realizace projektu.“

Hotel na rohu Národní a Mikulandské / Dům na Barrandově / Bytový dům Na Malovance

Architekt vs. Společnost

Potřebu dialogu v ateliéru Znamení čtyř možná pocítují o to více, oč méně jsou tady spokojeni s celkovým postavením architektury ve společnosti. „V nejrůznějších žebříčcích a statistikách se povolání architekt donedávna vůbec neobjevovalo. Jako kdyby ta profese vůbec neexistovala, přestože její produkci všichni každý den užíváme,“ konstatuje architekt Matula. Stejně tak podle něj neprobíhá v podstatě žádná seriózní veřejná diskuse o oboru samotném či jednotlivých projektech: „To byla hlavní zásluha Kaplického chobotnice - po Tančicím domě to bylo po dlouhé době poprvé, co se architekturou zabývala média i veřejnost. Jenže se všichni soustředili jen na spory kolem tohoto projektu. Paradoxní bylo, že ve stejné době a za v podstatě nulového zájmu se dva podobné projekty už realizovaly: NTK a hradecká vědecká knihovna. A nelze říci, že by třeba v případě hradecké knihovny nešlo o kontroverzní návrh.“

U Půjčovny 5 jsou toho názoru, že aktuální stav - kdy nosné jsou pro média, ale často i pro porotce architektonických soutěží jenom projekty vysloveně kontroverzní - se odráží i na celkové kvalitě architektonické tvorby. Ve špatném stavu je u nás podle protagonistů Znamení čtyř hlavně architektura veřejného prostoru, která tak či onak má dopad a vliv na každého občana. „Mne osobně v poslední době zarazila hlavně úroveň nových stanic metra. Jejich funkční i estetický koncept mi zcela uniká. Je tam plno skla, nerezové oceli i leštěného kamene, ale výsledek těmto luxusním materiálům neodpovídá, nemluvě o tom, že jich tam vůbec není třeba. Je to neproměnná příležitost,“ tvrdí R. Sidej.

Fotografie: Znamení čtyř - architekti

1. Znamení čtyř - architekti
2. Vila v Mokrovratech

3. Hotel 987
 4. Rekonstrukce synagogy na Smíchově
 5. Hotel na rohu Národní a Mikulandské
 6. Dům na Barrandově
 7. Bytový dům Na Malovance
-

17.07.2009 08:00, SF / Petr Bým